

“O‘ZBEK FOLKLORI VA SHEVALARI TADQIQOTLARI: AMALIYOT, METODOLOGIYA, YANGICHA YONDASHUV”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy
konferensiya materiallari

2026-yil 23-may

*(Professor Samixon Ashirboyev tavalludining
80 yilligi munosabati bilan tashkil etilgan)*

“O‘zbek folklori va shevalari tadqiqotlari: *amaliyot, metodologiya, yangicha yondashuv*” mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya materiallari
/ Mas’ul muharrir: Sh.Sirojiddinov. – Toshkent, 2026. bet.

Mas’ul muharrir:
Shuhrat Sirojiddinov
filologiya fanlari doktori, akademik

Tahrir hay’ati:

Normurodova N.Z. filologiya fanlari doktori, professor;
Jabborov N.A. filologiya fanlari doktori, professor;
Ashirboyev S. filologiya fanlari doktori, professor;
Tilavov A.X. filologiya fanlari nomzodi, dotsent;
Xidraliyeva Z.R. filol. fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;
Aliqulova H.Q. filol. fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi;
Turdialiyev A.X. filol. fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;
Alimardanov E.I. filol.fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), kattao‘qituvchi;
Qodirov U.A., katta o‘qituvchi.

Ushbu to‘plamda Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat O‘zbek tili va adabiyoti universitetida 2026-yil 23-mayda o‘tkazilgan **“O‘zbek folklori va shevalari tadqiqotlari: *amaliyot, metodologiya, yangicha yondashuv*”** mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya materiallari hamda filologiya fanlari doktori, professor Samixon Ashirboyevning tabarruk yoshi munosabati bilan yo‘llangan tabriklar o‘rin olgan.

To‘plam materiallaridan filolog mutaxassislar, ilmiy tadqiqotchilar, magistratura va bakalavriat talabalari, shuningdek, keng o‘quvchilar ommasi foydalanishlari mumkin. Maqolalar sifati, mazmuni va haqiqiyliги uchun muallifning o‘zi javobgar hisoblanadi.

	Özbək dilində ibrani adlari	
20	Rəxşanə BABAZADƏ, Mustafa Zəririn “Yüz hədis və yüz hekayə” əsərində məsdər	175
21	Aytəkin ZEYNALOVA, Özbəkistan və naxçıvan mətbəxində folklor elementləri	178
22	Nazmina ABDISAMETOVA, Qorabuloq shevasida qo‘llanadigan idish-tovoq va uy anjomlari nomi	180
23	Mohlaroyim IZZATOVA, Folklor adabiyotining milliy tafakkur taraqqiyotidagi o‘rni	183

2-sho‘ba. O‘ZBEK SHEVALARI TADQIQOTLARI

1	Samixon ASHIRBOYEV, 20-yillar matbuoti: Faxri Kamolning singarmonizm talqini 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/IYBD6338	187
2	Abdulhay SOBIROV, O‘zbek areal tilshunosligining shakllanish va rivojlanish bosqichlari 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/NDQE1005	191
3	Shukurjon NORBAYEVA, Xorazm shevalari leksikasida substrat asosli birliklar 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/EMTE8289	195
4	Ibrohim DARVISHOV, Namangan qipchoq shevalarida sinonimlar 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/OKNB2844	200
5	Mo‘minjon TURDIBEKOV, Tojikistonda o‘zbek shevalarining o‘rganilishi 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/SDAQ1466	205
6	Murodqosim ABDIYEV, Salohiddin RAXMONOV, Chandir shevasining ba’zi grammatik xususiyatlari xususida (Pastdarg‘om tumani Chandir qishlog‘i misolida) 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/DHJ12368	209
7	Jo‘ra XUDOYBERDIYEV, Y.D.Polivanov va o‘zbek shevashunosligining ayrim masalalari	212
8	Alisher UBAYDULLAYEV, Qipchoq lahjasiga mansub ayrim qarindoshlik terminlarining lingvistik tahlili 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/YMZR8354	219
9	Navro‘z RAXMONOV, Qipchoq shevalarini o‘rganishning yangi bosqichi 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/YMGU2063	223
10	Zoxira XIDRALIYEVA, Iqon shevasiniung o‘zbek adabiy tili va ayrim o‘zbek shevalariga munosabati	225
11	Baurjan SAYFULLAYEV, O‘zbek va qozoq til kontaktlari natijasida shakllangan toshkent qozoq shevasining lingvistik tahlili	228
12	Zilola TILLABAYEVA, Samarqand viloyati qarluq shevalarida o‘zlashma qatlam va bilingvizm masalalari 10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/GKIU1258	236
13	Vaziraxon ALIMBEKOVA, Adabiy tildagi lakuna va sheva leksikasi munosabati	239
14	Muattarxon TURDIXO‘JAYEVA,	243

NAMANGAN QIPCHOQ SHEVALARIDA SINONIMLAR

SYNONYMS IN THE NAMANGAN KIPCHAK DIALECTS

Ibrohim DARVISHOV,

NamDU dotsenti, f.f.f.d. (PhD)

10.52773/tsuull.conf.2026.23.05/OKNB2844

Annotation. *This article examines the relationships between words collected through observations of synonymy in the vocabulary of Namangan Kipchak dialects. Ideas regarding the scope of dialectal synonyms in this dialect are highlighted.*

Key words: *dialectal vocabulary, synonymy, synonymous words, specific synonyms, general synonyms, dialectal and literary synonymy, interdialectal synonyms.*

Namangan viloyati qipchoq shevalarida so'zlashuvchi aholi juda qadimiy turkiy ko'chmanchi xalqlardan bo'lib, ularning tiliga turli turkiy qo'shni dialektlarning va boshqa areal tillarining ta'siri kuchli bo'lgan. O'troqlashish jarayonlarining ilk davridan to oxirgi davriga qadar bunday lisoniy voqeliklar natijasi sifatida ular shakllandi va hozirgi darajada turli areallarda faoliyatdadir. Voqeliklar natijasi sifatida aytish mumkinki, shevalarda ham bir tushuncha – ma'noni bir necha so'z yordamida, aniqrog'i, sinonimlar orqali ifodalash yuzaga keldi. Shu bois ham mazkur shevaning dialektal sinonimlari qatoridagi komponent so'zlar dialektal nuqtayi nazardan turkiy-o'zbekcha so'zlar bo'lsa, ba'zilar kelib chiqishidan qat'i nazar o'zbek adabiy tilining lug'at tarkibiga mansub so'zlardir. Bunday leksik birlik bo'lgan sinonimlarni ikki guruhga ajratish mumkin:

1. Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi xususiy-ichki sinonimlar.
2. Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi umumiy-tashqi sinonimlar.

Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi xususiy-ichki sinonimlar. Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi narsa, hodisa, belgi, holat va harakat ma'nolarini ifodalaydigan maishiy so'zlar o'zbek adabiy tilida mavjud yoki unga ma'lum bo'lmagan birdan ortiq dialektal leksik birliklarida ifodalangan sinonimlar ichki sinonimlardir. Ular mazkur shevalarning ichki sinonimlari hisoblanadi. Barcha o'zbek shevalaridagidek, tadqiq etilayotgan shevada ham birdan ortiq maishiy ko'lamda qo'llanadigan dialektal so'z bir ma'noni yoki bir-biriga yaqin bo'lgan ma'nolarni ifodalaydi, ularni to'liq sinonimlik hosil qiluvchi leksik sinonimlar qatoriga kiritsak bo'ladi.

Ma'nosi deyarli bir xil bo'lgan maishiy leksik sinonimlarning katta qismi bir predmet, hodisa, belgi, harakat, holat haqidagi tushunchalarni ifodalashda qipchoq shevalari tarqalgan areallardagi aholi nutqida turlicha nomlanishi natijasida yuzaga kelgan deyish mumkin. Ular lisoniy leksik-grammatik motivlarga ko'ra quyidagi ko'rinishlarga egadir:

1. Ot so'z turkumi orqali shakllangan maishiy leksik sinonimlar: *dimlämä//bosmä//siltämä* (taom nomlari), *lagän//čarqī//towoq* (ovqat suzadigan idish), *etäk//mällä//čäjšab* (paxta terish uchun maxsus moslangan mato), *otkälak//salmä//kopirixča//otkäk* (ariq va zakanlardan o'tish uchun qilingan moslama), *sep//sarpä//kijit//mäjlamä* (qizlarning uzatish uchun yig'iladigan matolar va boshqa anjomlar), *dolta//tolta//totra//toppa* (kuydirilgan sariq yog' qoldig'i), *sarimäy//sarämäy//sarjaq//tazajaq* (saryog'), *kämzil//nimčä//jensis* (nimcha, kamzul), *botalayy//botänä//layqä//girtan* (loyqa), *wärüžü//titraq//qaltiraq* (qaltirash),

jügurdäk/ičburow/ičketar (kasallik), *azitqi/topbuzär// žijinbuzuqi* (g'iybatchi, gaptashuvchi), *soltämät// baqibeyäm/bämajlixatir//tumo* (beg'am) kabi.

2. Belgi, harakat ifodalovchi maishiy leksemalardan tashkil topgan sinonimlar: *ža:// žilla// äzna// joyasäm// jömäsä* (juda bo'lmasa), *sänžäp// čipoŋy// ašinča// tiqilinŋ// itqirin, älamžä:än// čäxsa// čäč* (ko'p, mo'l), *dolap// araläš// alä* (aralash-quralash), *dow// kepät// gurzi* (baquvvat), *xopitmaq// juzmaq// möjlamaq* (cho'milmoq), *oradi// Jörgäxladi// mixtiladi// kundäxladi* (yo'rgaklamoq), *saramžalladi// žijindi// jiyindi// tutumlädi* (yig'ishtirmoq, tozalamoq), *ašixma// šäš//howlixma* (shoshilma), *setalä//käkalä* (makkajo'kori donlarini so'tasidan ajratish), *büjüqdaqayan// büjüqurŋan// gžillagän* (o'ta sovqatgan), *jelmaŋnügän // kepčik* (ochofat), *čemlämaq//čenämaq* (o'lchamoq) kabi.

Sheva arealida sinonimik qatorni tashkil etuvchi maishiy ko'lamdagi so'zlardan qaysi biri faol qo'llansa, o'sha so'z asosiy lug'aviy birlik hisoblanadi. Masalan: **soddaning** sinonimlari *lahmä, äŋqow, lapäki, merow, jinni, ösow, uwidiq, pälpis* so'zlarining salbiy tomoni kuchliroq bo'lsa, **sodda** belgisining qo'llanilish doirasi kengroq hisoblanadi.

Yoki *ä:rriq, qiltiriq, mixti, tirriq, nimžan, irvätin* sinonimik qatorida o'zbek adabiy tilida *oriq* so'zi bosh so'zdir. Chunki u kishilarga ham, hayvonlarga nisbatan ham qo'llana oladi. Namangan qipchoq shevalarida *qiltiriq* so'zi bosh so'z bo'lib hisoblanadi, chunki uning ishlatilish doirasi kengroq.

Eski//älmisäq – tadqiq etilayotgan shevalarda *älmisäq* dialektal leksemasi hududiy jihatdan yaxlit tarqalish xususiyatiga ega emas. *Ke:ti, ärqäsi* – har ikkalasi ham deyarlik teng qo'llanadi. *oqoj, yiläj, qilij* sinonimlarining *yiläj* shakli ko'p qo'llaniladi. *Kommaq, qojmaq, dāpn etmaq, žäjiga qojmaq, jergä qojmaq, qojip qäytmaq* – yetakchi sinonim **ko'mmoq**dir. Boshqalari shu so'zning sinonimlari bo'lish bilan birga har birining o'ziga xos ottenkasi mavjud.

Läpüşän, sansiz, lättä, pandävāqī//pändävāqī, bošän, šalpajŋan//šälpäjäŋ, lällajŋan, pälpis, pīpiq, uwidiq. Bu sinonimik qatorda qipchoq shevalarida *šälpäjäŋ, bošän* so'zlari yetakchi sinonim hisoblanadi. Boshqalari shu so'zlarning qo'shimcha sinonimlaridir.

Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi umumiy – tashqi sinonimlar.

Tashqi sinonimlarga shevadagi dialektal so'z bilan adabiy tildagi so'z yoki dialektal so'z bilan adabiy tilda bo'lmagan, o'zbek tilining boshqa dialektidan kirgan so'zning bir xil ma'noda kelishini kiritdik. Bunday sinonimlar qatoridagi so'zlarni manba jihatidan quyidagi ikki guruhga ajratdik:

1. Namangan viloyati qipchoq shevalari va adabiy tildagi so'zlar sinonimligi.
2. Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi shevalararo sinonimlar.

Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi va adabiy tildagi so'zlar sinonimligi. Adabiy tildagi leksik birlik mazkur shevalardan birortasida ishlatilib, ularning barchasida ishlatiladigan dialektal so'z bilan sinonimik qator tashkil etadi. Masalan: adabiy tildagi **yalpiz** so'zi mazkur shevadagi *hulva//hulvā* va **chumoli** so'zi *moriŋča//čumoli//qumusqā* ma'nolariga teng. Chunki adabiy til birliklaridan **yalpiz** va **chumoli** so'zlari Namangan viloyati qipchoq shevalarida adabiy tildagidek ishlatilgani uchun **yalpiz** bilan *hulva//hulvā, chumoli* bilan *moriŋča//čumoli//qumusqā* sinonim hisoblanadi.

Adabiy sinonimik qator shevalarda ishlatiladigan so'zlar bilan yanada ortadi. Masalan: adabiy tildagi **bemalol, xotirjam** so'zlari mazkur areal qipchoq shevalarida *tinŋilixli, bāmajlixatir, howlixmastän* so'zlari bilan sinonimik qatorni hosil qiladi. Yoki adabiy tildagi **tezda, darrov, shoshilinch** so'zlari shevadagi *qistalanŋ, qoqqis* kabi so'zlar bilan sinonimik qatorni tashkil etib, birga qo'llaniladi.

Dialektal so'zlardan iborat sinonimlarning komponentlari ham o'zbek adabiy tilining leksik sistemasiga mansub bo'lgan maishiy so'z bilan o'zaro qisman farqlanuvchi ma'no

ottenkalariga ega bo'ladi: **kop, aşinča, čipony, itqirin, ālamžā:ān// čāxsa// čāč** (mo'l, ko'p ma'nosida) leksemalari o'zaro sinonimik qatorni hosil qiladi. Bularning barchasi ko'plik ma'nosi atrofida uyushsa-da, huddi adabiy tilda bo'lgani kabi ularning nozik farqlari ham mavjud. Bu farq ularni boshqa so'z bilan birlashtirilganda seziladi. Mas.: *Arixta suw čipony axjapti* (*Ariqda suv to'la/ko'p oqyapti*). *Bozordo odom aşinča// ālamžā:ān// čāxsa// čāč* (*Bozorda odam ko'p*) deyish mumkin bo'lsa, *itqirin* so'zini bu o'rinda mutlaqo qo'llab bo'lmaydi. Chunki **kop, aşinča, čipony** leksik birliklari ijobiy emotsional bo'yo'qqa ega bo'lsa, *itqirin* so'zi salbiy emotsional bo'yoqqa egaligi sababi yuqoridagi komponentlar o'rnini bosa olmaydi. Qipchoq areal shevalarida ko'proq salbiy ma'noda qo'llanadi. Masalan, *Tojda it egasini mišix božūsini tonimajdi, kegällär itqirin* (*To'yda it egasini mushuk bojasini tanimaydi, mehmonlar (kelgan odamlar) nihoyatda ko'p*) yoki *Orixti tūgiga ojoy wosi bomajdi, šiltaq orik itqirindi bob jatipti* (*O'rik daraxtining ostidan o'tib bo'lmaydi, to'kilgan o'rik mevalari yer bilan bitta bo'lib yotibdi*) kabi.

Sinonimik qatorni hosil qilayotgan bosh so'z (dominant) o'zbek adabiy tili bilan shevalarda turlicha bo'ladi. Bosh so'z sinonimik qatordagi so'zlar uchun umumiy bo'lgan ma'noni aniq ifodalashi shart. Masalan: **chiroyli, go'zal, xushro'y, husnli, ko'hlik, ko'rkam, zebo, barno, suluv, sohibjamol** so'zlari tashkil etgan sinonimik qatorda adabiy til uchun **chiroyli, go'zal** so'zlari dominant so'z hisoblansa, qirg'iz, qozoq, qoraqalpoq shevalarida **suluv**, Namangan qipchoq shevalarida qiz bolaga nisbatan **čirajli**, kattaroq, turmushga chiqqan ayol – juvonga nisbatan **koxlik** so'zi bosh so'z bo'lib xizmat qiladi.

Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi shevalararo sinonimlar. Boshqa sheva areallarida qo'llaniluvchi dialektlardan o'tgan so'zlar bilan ma'nosi o'xshash bo'lgan sinonimlar dialektlararo sinonimlardir. Namangan viloyati Respublikamizdagi eng ko'p shevaga ega areal hisoblanadi. Bu yerda qipchoq sheva vakillari qarluq sheva areallari bilan bir hududda istiqomat qiladilar. Areologik o'tish va vibratsion (aralashish – tebranish) zonalari viloyatning har bir sheva arealida ko'zga yaqqol tashlanadi. Xususan, tuman markazlari va unga yaqin hududlar qarluq lahjasiga mansub bo'lsa, markazdan uzoqlashgan sari qipchoq lahjalarining o'zni kuchayib boradi. Aytaylik, To'raqo'rg'on tumanining Namangan shahri, Kosonsoy va Chust tumanlari tomonida joylashgan areallarida qarluqlashish kuchaya borsa, Mingbuloq tumani hududi tomonidagi aholi massivlari qipchoq lahjasi tomon o'zgarib boradi.

Ma'lum bir shevada mavjud bo'lgan ko'plab so'zlar boshqa shevalarda ham uchraydi. Zero, o'sha predmet yoki harakatni bildiruvchi so'z boshqa nom bilan aytilsa ham, ular bir xil ma'noni, tushunchani ifodalaydi va o'zaro sinonimik qatorni tashkil etadi.

O'zbek adabiy tilidagi **arqon//arg'amchi** so'zi Namangan viloyatidagi qipchoq shevalarida **aryamči//arqan//bošov//pastrinka** tarzida qo'llanadi va bu sinonimlar qipchoq areal shevalaridagi barcha aholi uchun tushunarli hisoblanadi.

Masalan: **enā, ānā, āpā, opo** – oyi (Toshk.) – **buvi** (And.) – ona; **oshxo'rda, guruchosh, mastava, xo'rda** – **xorda** (Toshk.) – **mastava** (Farg.) – **oshixo'rda** (Bux.) – mastava; **vaju, qozonkabob, mohora** – o'ndan oshiq masalliq solinib tayyorlanadigan suyuq issiq ovqat nomi. **Vaju** (Farg.) – **mohora** (Toshk.) – **qozonkabob** – (Namangan). **Challadi, charlar, choqiruv, aytikizuv, kuyavchaqirdi** – marosim nomi (yangi kuyovning qaynotasinikiga birinchi tashrifi) kabi sinonimik qatorlarni tashkil etgan leksik birliklar Namangan viloyati qipchoq sheva areallarida baravar amalda qo'llaniladi.

Shevalararo sinonimik qatorni tashkil etuvchi so'zlardan qaysi biri o'sha shevada faolroq ishlatilsa, bu so'z asosiy lug'aviy birlik hisoblanadi. Masalan, **o'g'it** so'zi bilan sinonimik qatorni hosil qilgan **go'ng, tezak, qiy** so'zlaridan **go'ng** so'zi Namangan viloyati qipchoq shevalari arealida yetakchi sinonim hisoblanadi. Buxoro, Samarqand, Namangan viloyati qipchoq shevalari qarluq lahjalarida esa **tezak** so'zi yetakchi sinonim hisoblanadi. Shuning uchun ham bunday sinonimik munosabatga kirishgan so'zlar dialektlararo sinonimlar deyiladi.

O'zbek adabiy tili va uning barcha shevalarida sinonimik qatorni tashkil etayotgan so'zlar tarkibida fors-tojik va arab tillaridan tarixan o'zlashgan so'zlar ham bor. Bunday so'zlar o'zbek tilidagi so'zlar bilan birga iste'molda bo'lib, sinonimik qatorni hosil qiladi. Namangan viloyati qipchoq shevalarida ham bunday jarayonning mavjudligi kuzatiladi.

a) fors-tojikcha + o'zbekcha so'zlar sinonimiyasi: toj. – **rapida**, o'zbekcha – **jeŋča/jeŋiča**, toj. – **padar**, o'zbekcha – **däädä, otä**, fors-toj. – **chilla**, o'zbekcha – **qirq**, fors-toj. – **chillaguzaron**, o'zbekcha – **qirqiçixiti, qirq uşatti**, fors-toj. – **ro'(yi)kushod** – (Namangan qipchoq sh. **rokišan/lokišan**), o'zbekcha – **juzoşti // betoşti** kabi.

b) arabcha + o'zbekcha so'zlar sinonimiyasi: ar. **bashara** – **juz, äpt, turq, bet, kelbät, kepatä**, ar. – **quvvat // qu:at**, o'zbekcha – **silla, kuč** kabi.

O'zbek adabiy tili va boshqa o'zbek shevalarida bo'lgani kabi Namangan qipchoq shevalarida ham leksik maishiy sinonimlarning quyidagi ko'rinishlari mavjud:

1. Turg'un sinonimlar. O'zbek adabiy tilidagi va shevalardagi juda ko'p so'zlar o'z asl ma'nolarini saqlagan holda sinonim sifatida ishlatiladi. Bunday so'zlar uyushgan holda sinonimik qatorni tashkil etadi. Turg'un sinonimlar tub sinonimlarning asl mohiyatini tashkil etadi. Masalan, **şak-şubhasiz, xoynä-xoy; nişäp, owi-towı, suvčečak, taşma, gulafşan, qizilkojlaq, qizamiq, issixliq, eşak jemi, torva** kabi.

2. O'zgaruvchan sinonimlar. Bunday sinonimlar kontekstdan so'zlashuv nutqiga o'tgach yana boshqa so'z bilan sinonimik munosabatga kirishadi. Masalan: **ziräk** so'zi **isiryä, siryä, bälđoy** kabi so'zlar bilan sinonim bo'lib keladi. **Hälqä** sinonimik qatordagi **qurshov, o'roq, qo'rg'on** so'zlari bilan kelganda ular bilan ham sinonimik munosabatga kirishadi. Yoki **kinchaba, kelinbuvi, yanga, kelinoyi, oya//aya** so'zlari qarindosh-urug' ma'nosida bir sinonimik qatorda tursa, **oya//äya** so'zi ayol o'qituvchi, muallim, ustoz ma'nosida, **domla** so'zi esa bir sinonimik qatorda erkak o'qituvchini anglatga, boshqa sinonimik qatorda, **mulla**, Qur'ondagi oyatlarni o'qiydigan erkak kishini anglatadi.

O'zbek adabiy tili hamda o'zbek shevalardagi lug'aviy sinonimik qatorlarni tashkil etayotgan har bir so'zning o'z vazifasi bor. Ba'zi sinonim so'zlar ikkinchi bir sinonimik so'z vazifasini ham bajara oladi, ayrimlari esa bajara olmaydi.

Xullas, har qanday sinonimik qatorni tashkil etuvchi leksik birliklarning lisoniy jihatdan o'z o'rnini va bajaradigan vazifasi mavjud. Shu sababdan ham sinonimik qatorlar o'zbek adabiy tilida, uning ichki omili hisoblanmish o'zbek shevalarida, yozuvchi va shoirlarning asarlarida muayyan bir vazifani ado etish uchun qo'llanadi.

Namangan viloyati qipchoq shevalaridagi maishiy leksik sinonimlar ham o'zbek adabiy tilida bo'lganidek, kishilar nutqning ta'sirchanligi va jozibadorligini oshiradigan lisoniy vosita hisoblanadi. Sinonimlar, xoh adabiy tilda, xoh shevalarda bo'lsin, tilimizning lug'at tarkibini, uning fondini boyitish va yanada mukammallashtirish uchun xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдурахмонов Д., Содиқов Т., Носиров Ш., Туробов М. Ўзбек шевалари лексикаси. – Тошкент: Фан, 1991. – Б. 13.

2. Алиев А.Ю. Наманган диалекти лексикасидан кузатишлар. Ўзбек шевалари лексикаси. – Тошкент, 1966.

3. Ashirboyev S. O'zbek dialektologiyasi. Darslik. – Toshkent: Navro'z, 2016. – 271 b.

4. Ashirboyev S. Areal lingvistika. Darslik. – Toshkent: Bookmany print, 2023. – 280 b.

5. Дарвишов И. Ареал лингвистика: Жанубий-гарбий Наманган шеваларининг фонетик-фонологик хусусиятлари, – Тошкент: Наврўз, 1919. – Б. 147.

6. Джураев А.Б. Теоретические основы ареального исследования узбекоязычного массива. – Ташкент: Фан, 1991. – 220 с.

7. Дониёров Х. Қипчоқ диалектларининг лексикаси. – Тошкент: Фан, 1979. – 158 б.
8. Муродова Н. Ўзбек тили Навоий вилояти шеваларининг ареал тадқиқи. – Тошкент: Фан, 2006. – Б. 220.
9. Решетов В., Шоабдурахмонов Ш. Ўзбек диалектологияси. – Тошкент: Ўқитувчи, 1978. – Б. 166.
10. Содиқов Т. Сўзларнинг шакл ва маъно муносабатига кўра турлари // Ўзбек шевалари лексикаси. – Тошкент, 1991. – Б. 108-118.
11. Тўйчибоев Б., Ҳасанов Б. Ўзбек диалектологияси. – Тошкент: А.Қодирий номидаги халқ меъроси, 2004. – Б. 5.

